

Hetven éves a Textilipari Műszaki és Tudományos Egyesület

Dr. Pataki Pál, Kutasi Csaba

Megalakulásának hetven éves jubileumát ünnepli idén a Textilipari Műszaki és Tudományos Egyesület (TMTE). Létrejöttét az egykori Mérnök Szakszervezet keretében 1948. szeptember 20-án alapított textil szakosztály alapozta meg.

A Magyar Mérnökök és Technikusok Szabad Szakszervezetének – még a második világháború véget érése előtti, 1945. január 18-i – megalakulása jelentette az előzményt. Ennek a szervezetnek a keretében, amely 1948. június 27-ig működött, tevékenykedett többek között a textil szakosztály is. Két napra rá, 1948. június 29-én 14 tudományos egyesület 9500 tagját tömörítve megalakult a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége (MTESZ). Ezek egyikeként, a korábbi textil szakosztályból mintegy háromszáz taggal jött létre a Textilipari Műszaki és Tudományos Egyesület (TMTE), amely 1948. szeptember 20-án tartotta alakuló kongresszusát, mint a MTESZ egyik tagszervezete. Az ünnepélyes (hivatalos) alakuló közgyűlésre azonban csak 1949. március 24-én került sor, ahol *Zilahi Márton* elnöki bevezetője után *Karcag Imre* iparügyi államtitkár és *Ratkó Anna*, a Textilipari és Ruházati Ipari Szakszervezet főtíkára üdvözölte a közgyűlés résztvevőit.

Az egyesület Budapesten először a terézvárosi, egykori Érsek (ma Pethő Sándor) utcában kezdte meg működését, majd 1950 körül a belvárosi Reáltanoda utcába költözött. Tevékenységét a Pamutfonó, Pamutszövő, Textilvegysz, Len-Kender, Selyem, Kötszövő, Rövidáru és Ruházati, ill. Ipargazdasági Szakosztályba tömörült tagsággal folytatta. (Az Ipargazdasági Szakosztály elődje az Üzemszervezési és Tervgazdálkodási Bizottság volt.) A központi minőség bizottságot hamar követte az Anyagvizsgáló és Minőségellenőrző (későbbi nevén Minőségsszabályozó és Anyagvizsgáló) szakosztály, majd megalakult az Energia és Gépészeti Szakosztály is. Területi szervezet először Sopronban, majd Szegeden és Győrött jött létre. A Könnyűipari Minisztérium felkérésére a TMTE számos tanfolyami képzés tantervének kidolgozásával bekapcsolódott a szakképzésbe.

1957-ben nagy lendülettel újjászerveződött az egyesületi élet. Ebben az évben a Szabadság téri volt Tözsdepalotában kialakított Technika Házában kapott helyet a TMTE is. A mindjárt az alakulás évében, 1948 őszén alapított Magyar Textiltechnika folyóirat mellett később további szaklapok jelentek meg az egyesület kiadásában: Rövidáru Technika, Len-Kenderipari Műszaki Tájékoztató (majd Len-Kender-Vegyszálipari Műszaki Tájékoztató), Gyapjúipari Szemle, Kötő-Hurkoló Információs Szemle (később Kötőipari Szemle), Pamutfonás-Szövés Műszaki Tájékoztató, Pamutipar, Textiltisztítás, ill. a Textilipari Tervgazdaság. A Textilipari Könyvtár sorozat keretében az évek során félszáznál több kö-

tettel bővült a szakirodalom. A TMTE szervezetén belül sorra alakultak szakmai csoportok, klubok, alosztályok (pl. a vigognefonók, cérnázók, tarkánszövők, koloristák számára, továbbá létrejött a nyersanyag alosztály). 1967-ben önálló szakosztállyá szerveződött a Nyugdíjas Csoport, Pápán létrejött a TMTE üzemi csoportja, és megalakult a Fiatalok Bizottsága is.

1970-ben a főváros központjában elhelyezkedő Anker köz 1. szám alá költözött az egyesület (a Szabadság téri épületben a Magyar Televízió számára kellett a hely). Az 1970-es években megalakult a bajai, a nyergesújfalui, a váci üzemi csoport, a Nógrád, Zala, Komárom, Vas, majd Szabolcs-Szatmár megyei csoport. Ezen kívül működött a Békés, Csongrád, Hajdú-Bihar, Somogy megyei csoport, valamint helyi szervezet Dunaújvárosban, Mohácson, Mosonmagyaróváron, Hódmezővásárhelyen, Miskolcon, ill. a korábban létrejött soproni- és győri csoport. A jóval korábban megalakult Textiltisztító Szakosztályon belül létrejött az egészségügyi alosztály, valamint az iparművészek önálló csoportba tömörültek. Közben Len, Vegyszál és Kender Szakosztály lett a korábbi Len-Kender Szakosztályból. Létrejött az Ipartörténeti és Hagyományvédő Bizottság, amely később szakosztállyá szerveződött. A MTESZ oktatási bizottságához hasonlóan megalakult a TMTE felnőttképzéssel foglalkozó szervezete is, amely most már több éve nyilvántartásba vett felnőttképzési intézményként tevékenykedik.

Az 1988–89-es években megindult privatizáció az egyesület tagságára és létszámára is erőteljesen hatott. Több szakosztály, területi- és üzemi csoport sajnálattal beszűntette tevékenységét.

1989 decemberében a MTESZ Budapest II. kerületi, Fő utcai székházába költözött a TMTE. A szakmai ankétok, fórumok mellett egyre jobban előtérbe került a szakágazatokban tevékenykedő kiisszervezetek, vállalkozások bevonása az egyesületi életbe. Hasonlóan fontossá vált az államigazgatási, oktatási és szakmai társadalmi szervezetekkel való eredményes kapcsolatfelvétel, valamint az érdekképviseleti, ill. szakértői munka fejlesztése.

A sikeres kezdeményezések ellenére a központi támogatások megszűnésével a szakkönyv- és egyesületi lapkiadás egyre nehezebb helyzetbe került. A szakosztályi lapok kiadását sajnos meg kellett szüntetni, egyedül a Magyar Textiltechnika folyamatos kiadását lehetett továbbra is biztosítani.

1990-ben a TMTE-t önálló jogi személyiségű társadalmi szervezetként vették nyilvántartásba, megkezdődött az önálló gazdálkodás. Az ipari háttérbázis sajnálatos leépülésével nem volt könnyű a működési feltételek alapjául szolgáló anyagi forrásokat előteremteni, így főként az eredményes támogatásokkal és hasznos pályázatokkal sikerült megőrizni az

A TMTE első emblémája

A TEXTILIPARI MŰSZAKI ÉS TUDOMÁNYOS EGYESÜLET HIREI

A Textilipari Műszaki Tudományos Egyesület alakuló közgyűlése.

Ünnepélyes keretek között tartotta meg 1949 márc. hó 24-én a Textilipari Műszaki Tudományos Egyesület alakuló közgyűlést.

Zilahy Márton elnök megnyitja után, melyben vázolta az eddig elért eredményeket és a jövő feladatait: *Karácog Imre* iparügyi államtitkár mondott nagyhatású beszédet.

— A szocialista termelési rendszer széles lehetőséget ad a gyakorlati és elméleti tudományos kutatás számára.

— Szárnyakat ad a tudománynak, annak eredményeit a dolgozó milliók közkincsévé teszi.

— A szocializmus építésének útján haladó országok megbecsülik a tudományt, de nem is tehetnek mást, mert a fejlődés alapja is tudományos alap, a marxista-leninista tudományos világszemlélet. Soha kedvezőbb körülmények között nem dolgozhatott tudományos egyesület, mint most és az Egyesület jó munkája része lesz a népi demokráciánkban folyó legnagyobb munkának, a szocializmus építésének, — fejezte be beszédét az államtitkár.

Ratkó Anna, a textilipari és ruházati ipari szakszervezet főtítkára a szakszervezethez tartozó dolgozók nevében üdvözlte a közgyűlést és az Egyesületet. Rámutatott az értelmiségi és fizikai dolgozók együttműködésének fontosságára.

— Mi, fizikai munkások érezzük és tudjuk, hogy ha olyan értelmiség fogja a textilipari munkáját végezni, akiben nyugodtan megbízhatunk, akkor a fizikai dolgozók a műszaki értelmiség jó munkájával sokkal rövidebb idő alatt tudják felépíteni és megvalósítani a szabad, boldog és független Magyarországot.

Az MTESZ központi vezetősége nevében *Gárdos Emőke* központi titkár üdvözlte a közgyűlést, majd az ideiglenes közgyűlés óta végzett nagy munkát ismertette. Kifejtette, hogy a társadalmi alapon végzett munka lehetővé teszi, hogy egymás mellé leüljön a tudós, mérnök, az elmunkás, az újító és együttműködve, együttesen oldják meg az előttünk álló fontos kérdéseket.

Ezután került sor az Egyesület tisztikarának megválasztására. A közgyűlés egyhangúlag az alábbi tisztikart választotta meg:

Elnök: Zilahy Márton egy. nyilv. r. tanár.

Társelnök: *Ratkó Anna*, a Textilmunkás Szakszervezet főtítkára; *Szilágyi Béla* min. tanácsos, Textiligazgatóság vezetője; *Füsti Pál* miniszteri osztálytanácsos, Textilig. h. vezető; *Döbrentei Károly* Textilmunkás Szakszervezet h. főtítkára.

Főtítkár: dr. Péter Ferenc.

Títkár: dr. Ormai Éva.

Pénztáros: Bruckner Lipót.

Sajtófelelős: Vékassy Alajos.

Termelési összekötő: Borbély Mihály.

Külföldi kapcsolatok: Redő Éva.

Oktatási felelős: Havas Emil.

Szakszervezeti összekötő: Wollner Endre.

Élmunkás felelős: Novák János.

Ellenőr: Alpár László, Kecskés Józsefné.

Nyilvántartó: Kántor László.

Ezután *Füsti Pál* társelnök ismertette az Egyesület munkaprogramját. Rámutatott arra, hogy eddig azért nem volt a textiliparnak tudományos egyesülete, mert a tőkés nem akarta, hogy komoly egyesület alakulhasson, ahol a szakemberek kicserélhetik tapasztalataikat és a gyári titkokat elárulják. Ma megvan a lehetőség az egyesületi munkára és ezt a lehetőséget ki is használjuk. Feladataink, melyek közül a legfontosabbak a profilozás kérdése, a szabványosítás kérdése, a metrikus rendszer bevezetése és még számos hasonló, komoly munkát kívánunk tölteni. Munkánk közben szoros kapcsolatot akarunk fenntartani a gyárakkal és a szakszervezettel, mert az együttműködés és a széles tapasztalatcsere alappillére az eredményes munkának.

Redő Éva a Ruházati Ipari Központ vezérigazgatója, az ipar és tudomány viszonyát ismertette, rámutatott arra, hogy milyen módon használják fel a tudomány eredményeit az imperialisták és hogyan történik ez a szocializmust építő országokban.

Végezetül *Szilágyi Béla* társelnök mondott beszédet, melynek során Gerő elvtársat idézte: „A szocializmus építése és a tudomány fejlesztése elválaszthatatlan és nemcsak, hogy elválaszthatatlan, hanem tudományos terv nélkül elképzelhetetlen a szocializmus megvalósítása”.

(EURATEX), a Mérnökök Nemzetközi Szervezetével (FEANI), a Textiltisztító Egyesülettel (TTE), a Magyar Könyvnyűipari Szövetséggel (MKSZ) és a Könnyűipari Ágazati Párbeszéd Bizottsággal (KÁPB).

A TMTE kutatás-fejlesztési tevékenységéhez kapcsolódóan, a Nemzetközi Technológiai Platformhoz csatlakozva valósult meg egyesületünk kidolgozásában a „Nemzeti Technológiai Platform a textil és ruhaipar megújításáért” (TEXPLAT). Egyesületünk, mint akkreditált felnőttképzési intézmény (EDUTEX program), továbbra is nagy hangsúlyt fektet az ágazat szakembereinek továbbképzésére az igény szerint meghirdetett tanfolyamok keretében.

Az utóbbi években rendszeres résztvevői vagyunk az Európai Unió nemzetközi projektjeinek, mint például a SET – Saving Energy in Textiles (Textilipari Energiacsökkentés) projektnek, amelyben a TMTE eredményesen vett részt. Jelenleg valósul meg egyesületünk közreműködésével az európai textil ágazatban folyó TEXAPP projekt, amely hét ország részvételével egy stratégiai kezdeményezést foglal magában, a tanulók vállalatoknál folyó szakmai képzésének megerősítésére.

egyesület biztonságos fennmaradását, amely 1998 óta közhasznú szervezetként működik.

Az egyesület megalapításának 60. évfordulója alkalmából 2008-ban, a megbecsülés és elismerés céljával „Szellemi Örökségünk” címmel emlékalbumot nyitott, amelyben azok munkásságát örökítik meg, akik a textil-, a ruházati- és a textiltisztító ipar területén kimagasló eredményeket értek el és a szakmai közéletben is elismert életpályát futottak be. Az album már több mint 150 rövid életrajzot tartalmaz és egyre bővül.

A TMTE-nek is otthont adó Fő utcai épület tulajdonosa (MTESZ) idővel már nem tudta biztosítani az alapvető működési feltételeket, így az épületből sorra kénytelenek voltak kiköltözni az egyesületek. 2010 novemberétől a Budapest XIV. Thököly út 58-60. sz. alatt, a Magyar Iparszövetség székházában, majd egy zuglói magánlakásban működött tovább az egyesület. 2017 elejétől a Budapest I. Hattyú utca 16. sz. alatt, a Magyar Kémikusok Egyesülete mellett kialakított székhelyen tevékenykedik a TMTE.

A társegyesületekkel, az utóbbi években főleg a Magyar Kémikusok Egyesületével (MKE) is eredményes kapcsolatot tart fenn egyesületünk. Többek között a Textilvegysz és Kolorista Egyesületek Nemzetközi Szövetsége (International Federation of Associations of Textile Chemists and Colourists, IFATCC) Budapesten legutóbb tartott kongresszusának sikeres megrendezésére a Magyar Kémikusok Egyesületével közösen került sor. A TMTE továbbá tagja a Kötőipari Szakemberek Nemzetközi Szövetségének (IFWS/IFKT). Szoros kapcsolatban áll az Európai Ruházati és Textil Szövetséggel

Ebből a rövid, vázlatos megemlékezésből is kiderül, egyesületünk mennyi változást élt meg, különösen az elmúlt közel három évtized alatt. A textil- és ruhaipari nagyvállalatokat érintő, a rendszerváltozással bekövetkezett drasztikus leépülések az egyesület tevékenységére is kihatottak. Azonban a TMTE hatékonyan volt képes reagálni a megváltozott külső körülményekre, amit az elmúlt negyedszázados időszak eredményei igazoltak. Nyitottunk a kis- és középvállalkozások felé, az általuk felvetett igényekhez igazítottuk rendezvényeinket, hazai és külföldi tanulmányút szervezéseinket, képzéseinket. Szakértő tevékenységünkkel folyamatosan részt veszünk problémáik megoldásában. A kormányzati szervezeteknek számos tanulmánnyal próbáltuk bizonyítani az általunk képviselt szakágazatok fontosságát, kiemelve a „Nemzeti Technológiai Platform a textil és ruhaipar megújításáért” – a tagság áldozatkész együttműködésével – készített széleskörű munkánkat. Ezen a területen szorosan kapcsolódtunk az Európai Unió nemzetközi együttműködéseibe, hiszen az európai országok textil- és ruhaipari vállalatainak hasonló problémákkal kellett és kell ma is szembenéznie. Szakágazataink számos határterületi tevékenységgel is kapcsolatba kerülnek az innovációs fejlesztéseknek köszönhetően. Különösen a műszaki textiliák területén nőtt meg szerepünk, amelyben a több éve eredményesen működő Műszaki Textil Műhely elnevezésű szerveződésünk végez hatékony ismeretterjesztő és tapasztalatátadó tevékenységet.

Reméljük, hogy egyesületünk a várható újabb európai és hazai kihívásokkal is sikerrel megbirkózik és a tagság további eredményes évek elé tekinthet a tisztújítást követő új vezetéssel.